

התוכנית הצפונית לפסיכותרפיה יונאיאנית

תוכנית לימודים תלת-שנתית

מוכרת על ידי האיגוד הישראלי לפסיכותרפיה

יוצרי אקדמי: ד"ר גדי מצול;
ד"ר מיכה אנקורי

ימי ציון וארוצים
צדית אנקורי

מרכזת הוראה והדרכה:
יצף טרייבר 054-5330066

מרכזת התוכנית:
צינת לנדא 052-2206850

לדף הבית

הקורסים והסדנאות בתכנית

שנה א'

מושגי יסוד בפסיכותרפיה דינאמית

מטרת הקורס היא הקניית ידע והעמקת ההבנה במושגי יסוד בסיסיים של פסיכולוגיה דינאמית, ושל הפסיכולוגיה האנליטית: אגו, עצמי, מודע, לא-מודע, ארכיטיפ (הילד, הזקן החכם, האב, האם), פרסונה, צל, אנימה, אנימוס, לא-מודע קולקטיבי, סמל, קומפלקס ואלכימיה.

פסיכולוגיה התפתחותית של הילד

מטרת הקורס היא הקניית ידע והבנה בהתפתחות הרגשית של הילד על פי אריך נוימן ואחרים, כולל תיאוריות שמתבססות על מחקרים עכשוויים. נלמד על התפתחות תקינה מול התפתחות פתולוגית, בדגש על השפעת היחסים המוקדמים על ההתפתחות הנפשית ושלבי ההתפתחות הרגשית על פי נוימן. נלמד על משמעות סמל הילד, ועל משמעות המושג "הילד הפנימי",

סמלים באגדות ובמעשיות העם ושילובם בקליניקה

מטרת הקורס היא לעמוד על משמעות הסמל כביטוי נפש ומרכזיותו בתהליכי הנפש, על פי הגישה היונגיאנית. נחדד את ההבחנה בין הסמלי לקונקרטי. נלמד על תרומתן של האגדות להתפתחות הנפשית של הילד, ועל תרומתן בקליניקה, כמרחיבות ומעמיקות את התודעה, ומאפשרות שינוי במקומות חסומים. נדון במעשיות האחים גרים כמו: 'יוחנן הנאמן', 'היפיפיה הנרדמת', 'הנערה ללא הידיים', 'הנחש הלבן' ועוד. כמו כן נלמד מעשיות עם כמו 'התוכי הלבן', 'בית המרחץ בטירת התוהו', 'החתולה' עוד.

המעשה הטיפולי ויחסי מטפל-מטופל, תיאוריות קלאסיות ועכשוויות

מטרת הקורס היא הקניית ידע בגישה הטיפולית של הפסיכולוגיה האנליטית, בהקשר וביחס לגישות הטיפול הקלאסיות והעכשוויות. נדבר על זיהוי דפוסים חוזרים, על תהליכים מודעים ולא מודעים בטיפול. בדגש על אתיקה בטיפול, הגנות, טרנספרנס וקאונטר-טרנספרנס ומשמעותם הטיפולית.

נדון בנקודות המיוחדות את הטיפול ואת יחסי מטפל-מטופל בגישה היונגיאנית, נדבר על קשיים או דילמות בטיפול. נתייחס בין היתר למושג ה'מטפל הפצוע' ולמשמעותו ולסדרת הציורים האלכימיים "הרוזריום" שיוג מצא במחקריו שהיא מסמלת תהליכים שמתרחשים בין המטפל והמטופל במרחב הבטוח.

פסיכופתולוגיה

"אפילו הדברים האבסורדיים ביותר אינם אלא סמלים למחשבות, שלא רק שאנו כבני אדם מסוגלים להבין, הם מצויים בליבה של הווייתנו האנושית. בשיגעון איננו מגלים דבר מה חדש או בלתי ידוע, אנו מתבוננים ביסודות של קיומנו, במרקם הבעיות החיוניות עמן כולנו מתמודדים". כך סיים ק.ג. יונג את מאמרו "התכנים של הפסיכוזות", שכתב כפסיכיאטר צעיר בשנת 1908.

נתמקד בתרומתה של הפסיכולוגיה האנליטית להבנת התופעות הפסיכופתולוגיות כמו סכיזופרניה ופסיכוזה, דיכאון, מאניה, הפרעות חרדה, הפרעות אישיות, הפרעות אכילה, התמכרויות ועוד. ההבנה היונגיאנית תוצג ביחס ל-DSM-5 ול-ICD-10 ותכלול את הגישות היונגיאניות והפוסט יונגיאניות: הקלאסית, הארכיטיפית וההתפתחותית יחד עם דוגמאות קליניות שימחישו שהדברים שכתב יונג לפני יותר ממאה שנה עשויים עדיין להנחות ולהדריך אותנו כמטפלים.

חלומות א' – החלון לנפש

נתוודע לעולמם המרתק של החלומות, על פי הגישה הייחודית והמעמיקה של יונג לחלומות. נלמד להתבונן על מבנה ושפת החלום. נלמד על החלום ככלי טיפולי חשוב להערכת המצב הנפשי ולקידום הטיפול.

שנה ב'

מושגי יסוד למתקדמים

מטרת הקורס היא להעמיק את הידע וההבנה במושגים יונגיאנים מרכזיים, כמו פרסונה, צל וטריקסטר, טיפוסים התייחסות (חשיבתי, רגשי, תחושתי ואינטואיטיבי) ותפקוד (אקסטרורטרט ואינטרורטרט), ונראה כיצד רגשות שונים באים לידי ביטוי בפרסונה, או נדחקים לצל. נסתכל בעולם הרגשות מנקודת מבט יונגיאנית, נדגיש את הדואליות שמאפיינת עולם זה, נדבר על הקוטב השלילי שלהם ועל הפוטנציאל הטמון בהם אשר מתגלה בקליניקה. נתייחס לרגשות כמו קנאה, בושה ואשמה, פחד, כעס, רחמים מול חמלה אהבה ועוד.

פסיכולוגיה של גיל ההתבגרות ושל התפתחות היחסים הבין אישיים

מטרת הקורס היא לאפשר התבוננות ייחודית על תקופת ההתבגרות ברצף ההתפתחותי, עם המחשות קליניות ובהתבסס על אנליטיקאים יונגיאנים ופוסט יונגיאנים כמו, ריצ'ארד פרנקל, מרה סידולי ומרגרט ווילקינסון.

נעסוק בשינויים הביולוגיים והפיזיים ומשמעותם עבור המתבגר, נעמיק בארכיטיפ החניכה, בדימויי המוות והחיים אצל המתבגר. נלמד על תהליכי אינדיבידואציה בגיל ההתבגרות, על הקשר של המתבגר עם ה-Self-ועם החברה ועוד. נדון בפסיכותרפיה עם מתבגרים, כולל יחסי העברה והעברה-נגדית בטיפול במתבגר.

במפגש בין גבר ואשה מתקיימת זוגיות כפולה: ברמה המודעת, זהו מפגש בין גבר ואשה ואילו ברמה הלא-מודעת, האנימה, הנשיות בגבר, פוגשת את האנימוס, הגבריות שבאשה.

במהלך הקורס, נעקוב אחרי מעגל החיים בהתפתחות הזוגיות משלב ההתאהבות, דרך שלב האהבה העיוורת, אל ההתפכחות וההפרדה עד לחיבור מחדש. כל שלב יומחש על ידי מיתוסים ואגדות בתרבויות השונות וילווה בדוגמאות מחדר הטיפול.

פסיכו-מיתולוגיה

עולם הנפש הוא עולם מורכב ונשגב, מרתק ורב רבדים ותהליכים, שכוחות שונים ואף מנוגדים פועלים בתוכו. הגישה היונגיאנית רואה במיתולוגיות השונות האנשה של עולם הנפש העשיר והבלתי נדלה שלנו. באמצעות מיתוסים שונים, בעיקר מהמיתולוגיה היוונית נעמיק את ההבנה ואת האינטגרציה של מושגים ותהליכים מרכזיים בתפיסת הנפש על פי יונג.

מטרת הקורס היא להעמיק בהבחנות בין סמלי לקונקרטי, ובין מטפורי לליטרלי; לגלות שוב ושוב כיצד הדמיון והרגש הם שפת הנפש, ולעמוד על החשיבות של האמפליפיקציה בטיפול.

באמצעות העיסוק במעשיות ובמיתוסים, תתאפשר אינטגרציה והפנמה של מושגים ותהליכי התפתחות בקליניקה. נלמד על הקשר שבין מיתולוגיה ופסיכולוגיה. בעיקר הקשר שבין מיתולוגיה לפסיכופתולוגיה לפי גישת הילמן.

דגם התפתחות ה'אני' - מסע הגיבור כסמל התפתחותי

במהלך צמיחתו על הילד להגיע להישגים התפתחותיים התלויים בהתפתחות תקינה של כוחות האגו. התפתחות תודעת האגו אצל הילד, והתפתחות הקשר של האגו עם הלא-מודע בעולם הפנימי ועם הזולת במציאות החיצונית, מכונים 'מסע הגיבור'.

נדבר על שלבי מסע הגיבור, כולל היחסים עם האם והאב – משמעות 'היציאה לדרך', ו'המאבק במפלצת', נבדיל בין הגיבור הפיזי והרוחני, נדבר על הגיבור הפגוע, והאנטי גיבור. נתייחס למשימות שעל הגיבור להתמודד איתן ועל משמעותן הפסיכולוגית ותרומתן להתפתחות הנפשית. נלמד על 'המלווים בדרך' – סיוע החלומות, המפגש עם הצל ועזרתו של הטריקסטר, מתנות ומורי הדרך. נפגוש אותם באמצעות אגדות, מיתוסים, חלומות ודוגמאות מהקליניקה.

טראומה תאוריה וטיפול

מיתוסים וטראומה - היבטים סמליים בטיפול בטראומת-ילדות

מטרת הקורס היא ללמוד גישות של אנאליטיקאים יונגיאניים עכשוויים (נוימן, אדינגר, קאלשד ומרה סידולי) לטראומת ילדות והשפעתה על התפתחות האישיות. נלמד על ההשפעות הנוירולוגיות של הטראומה לפי מרגרט ווילקינסון, ונעמיק בגורמים מרפאים משמעותיים. את הרציונל התיאורטי נמחיש באמצעות הצגות מקרה, אשר יראו את הקשר בין טראומה אישית למיתוסים באמצעות גרעין סמלי משותף.

הקורס יאפשר התבוננות בייחודיות הטיפול היונגיאני והעבודה בגישה סמלית, אשר מנסה לעקוף את הקושי לשינוי באמצעות פיתוח הקשר של האדם ללא-מודע שלו, באמצעות אנליזה של חלומות, ציור, מוסיקה, כתיבה, דמיון פעיל, בישול ועוד.

חלומות למתקדמים

שפת הלא מודע היא שפת סמלים. בקורס נתמקד בניסיון להבין את שפת הסמלים של החלום, ונראה את תרומתה להבנתנו את המטופל. ננוע בין חווית הסוד והמסתורין של עולם החלומות לבין הניסיון להבין את טבעו של החלום ולפרש את שפתו. הסמל לובש לבושים שונים ומגוונים במבעי הנפש השונים, ובדוגמאות שיביאו התלמידים מחדר עבודתם נתייחס לאופן הופעתה של שפת הסמל גם במבעי הנפש האחרים של המטופלים: בצוירים, בסיפורים מעולם הדמיון, בארגז החול ועוד.

שנה ג'

יונג וקולנוע

מטרת הקורס היא 'הצצה' אל תמונות מחיי הנפש באמצעות החוויה הוויזואלית, והעמקת האינטגרציה של המושגים היונגיאנים. נעמוד על הדמיון ועל ההבדלים שבין החלום והקולנוע. נתבונן בסרטים באמצעות מושגים יונגיאנים כמו: הלא-מודע הקולקטיבי, ארכיטיפ האם הגדולה, ארכיטיפ האב הגדול, הצל, אנימוס ואנימה.

הפסיכולוגיה של הנשי ושל הגברי

מטרת הקורס היא להכיר את הנשי כעיקרון הפועל בנפש האנושית. נתייחס לתפיסת הנשי במקורות השונים, עתיקים ועכשוויים, ונבחן את ביטוייו בעולמם הנפשי של הגבר ושל האישה.

נתייחס למהלך ההתפתחות הנפשית, תוך שימת דגש על התפתחות הקשר אל הנשי, בעזרת דוגמאות מהקליניקה, מהספרות ומהמיתולוגיה. נתייחס להיבט הגברי בעולמה של האישה.

פסיכולוגיה ארכיטיפית על רצף החיים: ראשית, התפתחות, מעברים, פרידות וסיומים.

מטרת הקורס היא להציג מבט כולל על מעגל החיים של האדם, מתוך התייחסות לתמות מרכזיות ומשימות התפתחותיות. נלמד על אבני הדרך של מעגל החיים באמצעות ארכיטיפים מרכזיים הילד, המתבגר, הבוגר והזקן. נראה את ביטויי ארכיטיפים אלה באגדות, מיתוסים ובאמנות, יחד עם דוגמאות קליניות.

העצמי והאינדיבידואציה

נבחן ונייחד את מושג העצמי בתאוריות השונות. נלמד על היחס בין האני לעצמי – ציר אגו self – נדון ביסוד הטרנסצנדנטי שבנפש היחיד, על העצמי ודימוי האל, התפילה והחלום כעליה במדרגות הנפש (המאוולנה). נדון, בין היתר, בכוחו ובסכנותיו של הסמל, בסכנות שבהפעלת סמלי עצמי – הדיקטטורים הגדולים וסמלי ה-Self -נדבר על האינדיבידואציה, נבחן את מושג הרצון החופשי, נדבר על תכלית ומשמעות החיים, ועל המוות שהוא הסמל הגדול של תכלית החיים.

שפת הגוף ושפת הנפש

בקורס ידונו היבטים שונים של הקשר גוף – נפש. נלמד על היחס המשתנה לגוף ולנפש ולקשר ביניהם, בראייה היסטורית, פסיכולוגית וביהודות. נדון בסימפטומים גופניים כביטויים של הנפש או של טראומות, על פי התיאוריה של פורדהם ומריה סידולי.

גלגוליו של המיתוס ביצירות אמנות אל המאה ה-21 וביטוין בקליניקה

קורס משולב שייגע בייחודיות העבודה בגישה סמלית והשתקפותה בחדר-הטיפול. יונג שגילה את הלא-מודע הקולקטיבי כמקור של העשרה לנפש, והאמין בכוחו של ה-Self להנחות את האדם ואת הטיפול, באמצעות ביטוי הנפש חלומות, יצירות אומנות, יצירות מוסיקליות, ביטוי נרטיבי מטאפורי, כתיבה ועוד.

הקורס יאפשר "הצצה" לחדר-הטיפול בו משתקפים גשרים וקשרים בין מודע ללא-מודע, מטפל-מטופל ופסיכותרפיה יונגיאנית והעבודה באמצעים של הבעה ויצירה. הקורס יאפשר הכרות מעמיקה עם מספר יצירות אמנות ידועות תוך התמקדות בסמלים ובמיתוסים ובקשר שלהן להתפתחות הנפשית ולמעשה הקליני.

מגוון סדנאות:

"אורפיאוס בשאול" – טיפול בגישה סמלית בפוגעים מינית יהודית לויזון

הטיפול בבנים המעורבים במעגל הפגיעה המינית כקורבנות וכתוקפים מורכב וקשה. דרך הצגת-המקרה של גל (שם בדוי) נתבונן בקשיים של העבודה המשותפת על הנושא ובייחודיות הגישה באמצעים סמליים כמענה להתנגדויות הנפש להתקרבות אל הנושא המאיים.

נעבוד על המיתוס "אורפיאוס בשאול" באמצעי ההבעה והיצירה, ובהמשך נצפה במצגת בסיפורו של גל, שהיה בטיפול שש שנים ונלווה את המעבר שלו דרך ילדותו מלאת הטראומות והנטישות מקורבן (כילד) לתוקף (כמתבגר).

גל נער מוסיקלי שהשתתף בלהקת קצב כמתופף, עיבד את נושא הפגיעה המינית דרך קליפים של להקות רוק כבד ודרך סרט קולנוע המשמעותי עבורו. אלמנטים אלו מעלים מוטיבים מיתיים המספרים את "הסיפור האחורי" של הפגיעה המינית ממקום עמוק ביותר ואת האפשרות לטרנספורמציה.

הצגת-המקרה תאפשר נגיעה באלמנטים ארכיטיפיים ומשמעותם המתקשרים לטראומת-ילדות בכלל ולפגיעה מינית בפרט: מוטיב "המת-החי", "ארץ המתים", קורבן-תוקף, ריבוי הזהויות ומשחק המסכות.

תהיה התבוננות נוספת באלמנטים מיתיים אלו דרך יצירותיהם של כותבים שהיו ילדים בשואה.

האורבורוס במוסיקה, מבט מיתולוגי וטיפולי: עינת עופרי לנדא

סמל האורבורוס מתואר כדמות מיתולוגית של נחש מעגלי האוחז בזנבו והוא מייצג את תחילת התפתחות הנפש – מצב של טרום נפרדות, המתאר קיום סגור ונטול מודעות. נרחיב את משמעות סמל האורבורוס ונעמיק את הבנתו באמצעות ניתוח מיתוסים, האזנה לקטעים מוסיקליים רלוונטיים – בעלי מבנה מעגלי אורבורי. ודוגמאות מהקליניקה.

טיפול משפחתי זוגי בהיבט יונגיאני ניתן על ידי דוד וילר

הסדנה תפגיש בין הגישה המערכתית של הטיפול המשפחתי לבין התפישה היונגיאנית – נלמד על מודל ההתארגנות העצמית של המשפחה, פרסונה בצל, סודות ומשולשים במשפחה, ארכיטיפ המשפחה, ריטואלים משפחתיים.

טראומה דיסוציאציה: מדימוי לריפוי ד"ר גדי מעוז וורד אריבט

נעסוק בלימוד והכרות של מצבים פוסט-טראומתיים מבחינה תיאורתית. בחלק החוויתי, המשתתפים יעברו תהליך הבעה ויצירה באמצעות דמיון אקטיבי ויצירה על מנת להתנסות בתהליך כחלק ממערך טיפולי בפוסט טראומה.

טרנספורמציה ואינדיבידואציה

הסדנה תעסוק בתהליכי שינוי כמובילים לאינדיבידואציה, המשתתפים יעסקו בלימוד ובהתנסות מעשית בעבודה יצירתית.

יחסי אבות ובנות והשתקפותם במיתוסים ובאגדות דליה קאולי

מטרת הסדנה (או הקורס) היא לבחון דפוסים פסיכולוגיים כפי שהם באים לידי ביטוי בקליניקה, שנוגעים לתמות של דימוי עצמי, צרכי תלות מול נפרדות ועצמאות, תחושת נטישה ועוד. נעסוק בתמות אלה באמצעות בחינת יחסי הגומלין של בנות ואבות במיתוסים ובאגדות. נבחן את הקשר בין תפקיד האב כמעודד את כוח הרצון והאמביציה של הבת ואת יכולה להשתמש בפוטנציאלים המגוונים שבנפשה, לפי בחירתה.

יצירתיות ודמיון פעיל על פי הגישה היונגיאנית דליה קאולי ויעל טרייבר

הקורס יכלול חלק תיאורטי וחלק חוויתי. היצירתיות הנה פן של ה-Self שבא לידי ביטוי בכל תחומי חיון של האדם. וחשיבותה רבה בתהליך האינדיבידואציה, בחיי הנפש, ובחיים האקטואליים. דמיון פעיל הוא מונח שטבע יונג לתיאור תהליך נפשי המאפשר דו שיח עם חלקים בנפש. זהו מעין מצב ביניים, בין המודע ללא מודע, ועיקרו פגישה אקטיבית עם תכני הנפש הלא מודעת. כפי שאמר יונג: "האוצר החבוי בלא-מודע הוא המקור של כל יצירתיות."

נעמיק לדבר על יצירתיות על פי יונג, נוימן ואחרים על והדמיון הפעיל ומשמעותו, ונתנסה בדמיון פעיל, יצירה, ועבודת עומק לסיכום התהליך.

"להיות מטפל... להיות אמן..." – מפגש יונגיאני

בסדנה ניצור מרחב למפגש של האמן שבנו על רקע היותנו מטפלים הנשענים על העולם היונגיאני.

ננסה לבדוק ולזהות גילויי ארכיטיפים ומוטיבים מיתולוגיים בעבודתנו האומנותית ולקשרם לזהותנו המקצועית ולאופן עבודתנו הטיפולית.

מהמפץ הגדול ועד זוהר בראשית ד"ר מיכה אנקורי

מטרת הסדנה/הקורס היא לבחון מיתוסים שונים של בריאה כמתארים שינוי והתפתחות בנפש האדם. נתמקד במיוחד במדרשי בראשית במסורת היהודית ובהקבלות מפתיעות בין המדרשים בתורת הסוד היהודית לבין תגליות של הפיזיקה המודרנית.

עבודה עם זיכרונות ילדות יעל טרייבר ודליה קאולי

מטרת הסדנה היא להיחשף לתאוריות על זיכרונות ילדות ולדרך עבודה איתם בטיפול היונגיאני. נתנסה בדמיון פעיל באופן שיאפשר לבחון את הקשר בין שאלה או קונפליקט איתם מתמודדים בהווה, לבין זיכרון ילדות, במטרה לחזק ולהרחיב את יכולת ההתמודדות. זיכרונות ילדות מאפשרים חזרה לנקודת זמן בעבר ו'מפגש' עם העצמי הילדי. זיכרון שעולה בהקשר מסוים עשוי לשפוך אור על תבניות התנהגות, אמונות ורגשות, ולהיפך - המפגש עם העצמי הילדי עשוי להחיות תכונות חשובות שהודחקו, או לאפשר זווית ראייה חדשה על הילדות.